Vilthägn med hjort och djur i sambete med hjort

- vad gäller?

Information till djurhållare

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Hägnet

I hägn får du bara hålla djur som har fötts upp i fångenskap. Du får inte släppa ut djur som har varit i hägn i frihet. För att få hålla djur i hägn måste du har tillstånd från Länsstyrelsen.

Vilka tillstånd som behövs beror på syftet med din djurhållning. Oavsett vilket syfte du har så ska du söka hägntillstånd hos Länsstyrelsen innan du börjar bygga hägnet. Vi hjälper dig sedan med information om vilka ytterligare tillstånd du behöver ha. Du kan exempelvis vilja ha ett visningshägn, då söker du även tillstånd för offentlig förevisning av djur. Eller så producerar du ull eller kött eller säljer livdjur samt håller djuren för att beta markerna. För att få uppföra ett hägn krävs tillstånd enligt miljöbalken eftersom man spärrar av naturmark. I de flesta fall ska hägnet även förprövas innan du får sätta upp stängslet samt besiktigas innan djur får släppas in. Innan djur får sättas in krävs även tillstånd enligt jaktförordningen.

Om du vill hålla mufflon, vildsvin, bison eller hare i ditt hägn

När du ska hålla dessa djur i annat syfte än offentlig förevisning är det bestämmelserna i djurskyddslagen och djurskyddsförordningen som gäller. För offentlig förevisning av djur, finns ytterligare bestämmelser. Dessa djur har bland annat behov av större utrymmen så att de kan dra sig undan från besökare.

Djuren får inte riskera skador

Stängslet ska vara i så gott skick att de hägnade djuren inte kan ta sig ut. Det ska också hindra andra djur att ta sig in i hägnet. Djuren måste lätt kunna upptäcka stängslet och det ska vara utformat och placerat så att djuren inte skadar sig.

Du måste anpassa antalet djur till hur stort hägnet är

Du ska anpassa antalet djur i hägnet till hägnets storlek, vilken terräng och vilken växtlighet som finns där. Om du har anpassat hägnet rätt ska betet räcka till och du ska inte behöva stödutfodra djuren under vegetationsperioden. Det innebär också att betesskador och markslitag i hägnet minskar.

Se till att dina djur kan söka skydd

I betesfållor som saknar naturligt skydd mot väder och vind ska du sätta upp anordningar som skyddar djuren.

Skötsel

Du ska se till dina djur varje dag

Under perioden som du stödutfodrar ska du se till dina djur varje dag. Under dräktighetens senare del och vid tiden för kalvning ska du se till djuren extra noga. Du bör lära dig de vanor som dina djur har för att kunna se till dina djur på ett bra sätt året om.

Kontrollera att dina djur ser friska ut

Du ska se till att djuren har gott hull och inte visar några tecken på sjukdom som till exempel ökat tårflöde, diarre, rörelsestörningar eller felväxta klövar.

Du måste kunna övervaka och ta hand om sjuka djur

I varje hägn ska det finnas fållor där du kan ta hand om sjuka djur. Det bör finnas en eller flera små fållor som du lätt kan övervaka.

Djuren måsta vara märkta

Huvudregeln är att alla djur som hålls i hägn ska vara märkta. Orsaken är att man ska kunna spåra en eventuell smitta för att effektivt stoppa dess spridning. När det gäller visst hägnat vilt såsom hjort, mufflon, vildsvin och älg, är dock kravet att de ska vara märkta senast när de lastas. Djuren ska vara märkta i öronen med besättnings- och individnummer. Besättningsnumret bestämmer länsstyrelsen i samband med att hägnet får sitt hägntillstånd. Besättningsnumret ska inte bytas ut om djuret flyttas till en annan besättning.

Om du misstänker att dina djur har rymt från hägnet

Om du tror att djur har rymt från din inhägnad ska du anmäla det till länsstyrelsen. Bara förrymda, märkta djur från eget hägn får återföras till hägnet. Tänk på att hålla alla djur märkta även om reglerna kräver märkning senast vid lastning så du vet att du får föra tillbaka dem om de rymmer.

Foder och vatten

Bra bete och stödutfodring

Du ska se till att dina djur i hägnet har tillgång till ett bra bete så att du inte behöver stödutfodra dem under betessäsongen. När du utfodrar dina djur under vintern ska du se till att de har fri tillgång till foder och för att fodret inte ska bli förorenat bör du undvika att utfodra direkt på marken. Du kan använda flyttbara anordningar för foder och vatten för att förhindra att marken på utfodringsplatsen blir upptrampad.

Djuren ska ha tillgång till vatten året runt

Det är viktigt att du ser till att dina djur alltid har obegränsad tillgång till tjänligt vatten. Under vinterperioden bör du dessutom ordna så att djuren kan dricka ur baljor eller uppvärmda vattenkoppar.

Under vintern ska du ge dina djur fri tillgång av foder

Under vinterperioden ska du utfodra dina djur. Minst 2/3-delar av djurens dagliga intag bör vara grovfoder med långa strån som till exempel hö, ensilage eller halm. För att ge djuren en balanserad foderstat kan du ge dem kraftfoder som tillskott i form av krossat korn eller havre. Du kan också ge djuren pellets.

Vitamin och mineralfoder

Du ska alltid ge djuren tillgång till vitamin- och mineralfoder. Det gör du genom att blanda in det i fodret och genom att sätta upp slickstenar.

Hygienregler

Det är mycket viktigt du motverkar smitta mellan djur och mellan djur och människor. Jordbruksverket har därför tagit fram hygienregler för vad som gäller för olika typer av anläggningar. God handhygien gäller för samtliga anläggningar med djur och i anläggningar med besökare eller förevisning av djur ställs högre krav på hygien än i hägn utan besökare. Läs mer om detta på Jordbruksverkets webb.

Transport

- Om du ska transportera dina egna djur med ditt eget fordon och transporten inte går längre från anläggningen än 50 kilometer gäller följande:
- Du får bara transportera djur som är lämpliga att transportera.
- Djur som är sjuka eller skadade får inte transporteras.
- Om det behövs ska du kunna sköta om djuret under transporten.
- Utrymmet där djuren transporteras ska vara utformat så att djuren kan stå upp och ligga ner i naturlig ställning.
- Om det behövs ska du i utrymmet kunna sätta upp skiljeväggar som skyddar djuren.
- Utrymmet där djuren transporteras ska ha god ventilation.
- När djuren lastas i eller ur fordonet ska du använda lämplig utrustning.

Undantag

Du får transportera ett sjukt eller skadat djur till veterinär, om transporten är brådskande, även om du inte uppfyller kraven men det får inte finnas någon risk att djuret lider av transporten. Rådfråga veterinär om du är osäker på om djuret kan transporteras eller inte.

Längre transporter

Om du ska transportera dina djur längre än 50 kilometer eller om du transporterar djur i ekonomisk verksamhet har du fler bestämmelser att följa. Transporterar du djur som tillhör skyddade arter gäller riktlinjer för CITES.

Slakt

När du ska skicka dina hjortar till slakt måste du bland annat se till att de är friska, rena och id-märkta samt informera slakteriet om detta minst 24 timmar före djurens ankomst till slakteriet. När djur förs till slakt och när de slaktas, ska de skonas från onödigt obehag och lidande.

Slakt för husbehov och nödslakt av hjortar

Du som slaktar hjortar för husbehov eller behöver nödslakta hemma på gården, måste behärska den aktuella avlivningsmetoden och hanteringen av djuren i samband med avlivningen. Tänk på att du är skyldig att låta avliva svårt sjuka och skadade djur så snabbt som möjligt, om de inte är behandlingsbara. Djur som är skadade, har svårt att gå eller röra på sig ska avlivas på plats utan att först flyttas.

Om du har avlivat hjortar på gården får köttet från dessa djur i princip bara ätas av dig som ägare och ditt hushåll, om köttet inte är veterinärbesiktigat. Det finns dock ett undantag, nämligen att du får sälja eller ge bort en mindre mängd obesiktigat kött (max 4 kalvar per år).

Nytt kontrollprogram för tuberkulos

Från och med den 15 oktober 2012 finns ett nytt kontrollprogram för tuberkulos (Tb) hos hägnad hjort samt mufflon, vildsvin, älg och hästdjur som går tillsammans med hjort. Programmet innebär lättnader i hägn som är friförklarade från tuberkulos, det vill säga i tidigare A- och B-hägn. I dessa hägn ska en så kallad Tb-kontrollant kontrollera att slaktade djur inte visar tecken på tuberkulos. I hägn som inte är friförklarade, införs inga ändringar.

Generella villkor, hägnjournal och årsrapport

Hägnjournal

Alla djurhållare ska föra en hägnjournal som löper från 1 januari till den 31 december. Där ska besättningens grunddata finnas. Djurhållaren ska också notera alla ändringar i besättningen, som till exempel köp eller försäljning av djur, sjukdomar, fynd av självdöda djur och staketskador. I hägnjournalen ska du också notera namnet på den Tb-kontrollant du har anlitat. Man kunna följa besättningens utveckling och sådant som kan påverka hälsostatusen. Vid eventuell smittspårning är hägnjournalen det viktigaste redskapet. Den ska därför sparas i minst fem år.

Årsrapport

Alla djurhållare ska dessutom varje år sammanfatta uppgifterna i hägnjournalen i en årsrapport som ska vara Jordbruksverket tillhanda senast den 1 februari. Årsrapporten ger en snabb överblick över besättningens storlek och viltarter samt hur den ändrats under året. Jordbruksverkets kan använda årsrapporten för att på ett tidigt stadium sortera fram de hägn som är viktiga att säkra om det skulle bli ett utbrott av en smittsam sjukdom. Årsrapporten är viktig för planeringen av skyddsåtgärder och smittspårning. Den som är försenad med att skicka in sin årsrapport får inte sälja livdjur innan Jordbruksverket fått in årsrapporten.

Villkor i hägn som är friförklarade från tuberkulos

- Alla hjortar samt mufflon, vildsvin och älgar i sambete med hjortar ska, om de är över ett år gamla och slaktas i syfte att säljas, besiktigas efter slakt av en så kallad Tb-kontrollant.
- Märkta livdjur får flyttas mellan friförklarade hägn utan särskilt tillstånd om djurhållaren utfärdat intyget ”Förflyttning av vilt ur hjorthägn”. Intyget ska följa med djuren och sparas av den nya djurhållaren. Om djurhållaren inte sänt in sin årsrapport i tid får dock inga djur flyttas.
- Vid flytt till annan plats än friförklarat hägn eller flytt av annat djur än hjort, älg, mufflon eller vildsvin i sambete med hjort krävs tillstånd från Jordbruksverket.
- Hästdjur får dock fritt flyttas in i och ut ur hjorthägn utan flyttintyg. Nötkreatur och andra djur som ska slaktas på slakteri får tas direkt från hägnet till slakteriet utan särskilt tillstånd.
- Självdöda djur ska obduceras av veterinär, på plats i hägnet, eller sändas till laboratorium. Djur som måste avlivas av djurskyddskäl, till exempel djur med benbrott eller djur som fastnat i hägnet, samt djur som uppenbart har dött av ett trauma, såsom en stångningsskada, behöver inte obduceras.

Villkor i hägn som inte är friförklarade från tuberkulos

- Tuberkuloskontrollen ska fortsätta enligt villkoren i de särskilda beslut som Jordbruksverket har fattat för respektive hägn.
- Djur får endast flyttas ur hägnet med Jordbruksverkets tillstånd och efter tuberkulintestning av de djur som flyttas.
- Hästdjur får dock fritt föras in i och ut ur icke friförklarade hjorthägn utan tillstånd.

Tuberkuloskontrollant

Utbildning för Tb-kontrollanter

Du som är viltundersökare, det vill säga har gått Jägareförbundets grundutbildning i besiktning av slaktat vilt, kan läsa den nya utbildningen för Tb-kontrollanter. Du kan sedan ansöka hos Jordbruksverket om att bli godkänd som Tb-kontrollant.

Vad innebär det att vara Tb-kontrollant?

Som Tb-kontrollant blir du kontaktad av djurhållaren för att kontrollera att slaktade hjortar, mufflon, vildsvin och älgar inte visar tecken på tuberkulos. Efter besiktningen utfärdar du ett Tb-kontrollintyg på en tvåbladig blankett med nummer E9.173. Du ger originalet till djurhållaren och sparar själv kopian. Blanketter finns att beställa i Jordbruksverkets webbutik. Du ska också föra journal över alla besiktningar du utför i en årsredovisning på en särskild blankett. Du fyller i en rad per besiktningstillfälle, det vill säga en rad för varje Tb-kontrollintyg du utfärdat. Om raderna tar slut fortsätter du på ett nytt intygsblad. Årsredovisningen ska du posta eller scanna och e-posta så den är Jordbruksverket tillhanda senast den 1 februari varje år.

Om du finner förändringar som leder till att du misstänker tuberkulos så ska du meddela detta till djurhållaren. Det är därmed djurhållarens skyldighet att kontakta veterinär. Kostnaderna för provtagningen bekostar Jordbruksverket.

Som godkänd Tb-kontrollant har du möjlighet att utföra Tb-kontrollbesiktning av hägnat vilt men är inte skyldig att utföra besiktning om du av någon anledning inte kan eller vill. Du avgör själv vilka besiktningsuppdrag du vill ta och vad du tar betalt. Du får dock inte besiktiga dina egna djur.

Jäv

Du som är Tb-kontrollant får inte besiktiga djur som du själv äger, men du får besiktiga sådana som du sköter åt någon annan. Dessa villkor gäller till exempel för dig som är anställd som hägnförvaltare på ett gods eller liknande, liksom för dig som arbetar på ett naturbruksgymnasium där det finns ett hjorthägn som ägs av länet eller kommunen.

Om du som Tb-kontrollant skulle känna press från djurägaren att inte rapportera eventuella Tb-misstankar ska du avstå från att ta Tb-kontrolluppdrag hos denne djurägare.

Länsstyrelsens kontrollansvar

Länsstyrelsen ansvarar för kontroll av Tb-kontrollprogrammet

Det innebär bland annat att djurhållare och Tb-kontrollanter kommer att få dokumentationen kring sin verksamhet kontrollerad av länsstyrelsen. Uppgifterna i djurhållarens hägnjournaler och Tb-kontrollintyg måste till exempel stämma överens med Tb-kontrollantens intygskopior och årsrapport. Länsstyrelsen kan också delta vid en kontrollbesiktning för att se att Tb-kontrollanten utför sitt uppdrag på rätt sätt.

Om en Tb-kontrollant inte sköter sitt uppdrag kan Jordbruksverket dra tillbaka Tb-kontrollantens godkännande.

Det är mycket viktigt att alla parter sköter kontrollprogrammet korrekt, eftersom det är detta program som Sverige har som främsta argument för att kräva extra införselkrav vid import av livdjur.

Det är också länsstyrelsen som kontrollerar djurskyddet i Sverige. Upptäcker länsstyrelsen att du inte har följt bestämmelserna kan de kräva att du ska rätta till bristerna. Kravet kan kombineras med att du får betala vite om du inte rättar till bristerna. Om du har brutit mot djurskyddsbestämmelserna på ett allvarligt sätt kan du bli förbjuden att ha hand om djur.

Är du jordbrukare och har sökt något jordbrukarstöd kan du också få mindre pengar i stöd om du inte följer djurskyddsbestämmelserna. Det kan du läsa mer om på Jordbruksverkets sidor om tvärvillkor.

Lagstiftning, blanketter och ytterligare information hittar du på www.jordbruksverket.se och www.lansstyrelsen.se/halland

Några länkar i urval

Jordbruksverket om hägnat vilt
Jordbruksverket om hygienregler
Jordbruksverket om märkning av vilt
Jordbruksverket om årsrapporter
Jordbruksverkets blankett Årsrapporter
Jordbruksverkets blankett flyttning av vilt
Länsstyrelsen Hallands information om vilthägn

Denna folder, med klickbara länkar, hittar du på Länsstyrelsens webbplats.

Länsstyrelsen i Hallands län

Länsstyrelsens växel: 010-224 30 00
E-post: djurskydd.halland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/halland

Postadress
301 86 Halmstad

Besöksadress
Slottsgatan 2
Halmstad

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Foldern uppdaterad 20170215